

Länsstyrelserna

**Regional samverkan för en
koldioxidsnål ekonomi i alla
sektorer**

Titel: Regional samverkan för en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Länsstyrelsens rapportserie nr 19/2018

Författare: Ida Heintz

Bild: Mostphotos

Ladda ner rapporten här: www.lansstyrelsen.se/energi

Kontaktperson: Ida Heintz, Länsstyrelsen i Norrbottens län,
971 86 Luleå.

Telefon: 010-2255667

e-post: ida.heintz@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/norrbotten

ISSN: 0283-9636

2018-03-28

426-1273-17

Förord

Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning, LEKS, arbetar för att stödja länsstyrelsernas arbete med att genomföra energiomställningen och att begränsa klimatpåverkan i länen. LEKS bildades 1 juli 2013 som en följd av pilotlänsatsningen för grön utveckling. Inom LEKS bedrivs ett antal utvecklingsprojekt. Dessa syftar till att lyfta länsstyrelsernas energi- och klimatstrategiska arbete inom områden såsom miljöprövning, miljötillsyn, fysisk planering, landsbygdsutveckling, näringslivsutveckling och övergripande styrning och samverkan. Denna rapport är slutrapport för ett av dessa utvecklingsprojekt.

Att samverka borde vara lätt. Särskilt om man är flera aktörer som har samma mål. Alla inser att det finns samordningsvinster om man jobbar tillsammans och att man kommer längre om man hjälper varandra framåt och tar vid där en annan måste stanna. Ändå är det inte alltid helt enkelt. Kanske beror det på att man inte förstår varandra. Eller så beror det på att man inte förstår varandras uppdrag och roll. Kanske beror det på att man har samma mål, men olika uppfattning om vägen. Eller kanske är det så att målet eller medlen inte är tillräckligt väl kommunicerade till målgruppen, eller är det kanske målgruppen som inte är riktigt tydlig?

Samverkansprojektet ”Regional samverkan för en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer” har försökt hitta svar på hur vi på länsstyrelserna ska arbeta bättre tillsammans med andra regionala aktörer för att stötta genomförandet av strukturfondsprogrammen 2014–2020 med särskilt fokus på projekt som är kopplade till energi, klimat och tillväxt samt investeringar inom Klimatklivet. Klimatsamordnarna på Länsstyrelsen i Norrbottens län har hållit i projektet och under hösten 2017 genomfördes sex dialogmöten runt om i landet där representanter från huvudaktörer så som länsstyrelser, regioner och landsting, regionala energikontor och Tillväxtverket träffades för att diskutera frågan. Trots att det ser lite olika ut i landets olika strukturprogramsområden, så var det vissa gemensamma tankar som utkristalliserade sig när slutsatserna knöts ihop.

Det är ingen som tror att man kan lösa klimatfrågan på egen hand. Alla vill samverka och då gäller det framförallt att vi lär känna varandra och varandras uppdrag. Samverkan måste präglas av tillit och samförstånd. Projektets dialogmöten blev ett tillfälle för aktörerna att träffas och vi tror att det gav mersmak. I vissa län finns redan färdiga kanaler och samarbetsytor, medan andra län söker sina roller. Det kan hur som helst konstateras att genom att träffas och få ansikten på varandra så blir det lättare att ta hjälp av varandra i olika ärenden.

Kristina Zetterström,
Länsråd vid länsstyrelsen i Östergötland

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
1. INLEDNING	7
1.1. BAKGRUND	7
1.2. SYFTE OCH MÅL	7
2. AKTIVITETER OCH GENOMFÖRANDE	8
3. RESULTAT	8
3.1. SAMVERKAN PRÄGLAD AV TILLIT OCH SAMFÖRSTÅND	9
3.2. STRATEGIER OCH HANDLINGSPLANER	9
3.3. FINANSIERING OCH ADMINISTRATIV TRÖSKEL	11
3.4. PROJEKTÄGARE – TRADITIONER OCH INVANDA MÖNSTER	13
4. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	14
BILAGA 1: PLAN FÖR HUR LÄNSSTYRELSENA KAN STÖDJA GENOMFÖRANDET AV REGIONALA STRUKTURFONDSPROGRAM OCH INVESTERINGAR INOM KLIMATKLIVET	15
BILAGA 2: CHECKLISTA FÖR INTEGRERING AV KLIMAT- OCH ENERGIFRÅGORNA I UTVECKLINGS- OCH TILLVÄXTARBETET.	16

1. Inledning

I 2016 års regleringsbrev fick länsstyrelserna ett uppdrag att redovisa hur vi bidrog till genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014-2020. Redovisningen skulle inkludera samarbete avseende insatser inom insatsområdet ”Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer” och övrigt arbete med de regionala klimat- och energistrategierna. Detta är ett uppdrag som kvarstod 2017. Det betyder att länsstyrelserna inom ramen för sina utvecklings- och tillväxtuppdrag ska stödja genomförandet av strukturfondsprogrammen 2014-2020 med särskilt fokus på projekt som är kopplade till energi, klimat och tillväxt.¹

Som ett steg i detta beslutade länsstyrelsernas klimat- och energisamordnarnätverk, LEKS, att genomföra ett projekt som stöttade samverkan mellan aktörerna. Resultaten från projektet presenteras och diskuteras i denna rapport.

1.1. Bakgrund

Regeringen har gett en rad nationella och regionala aktörer ett delat ansvar för genomförandet av statens tillväxtpolitik inom området koldioxidsnål ekonomi. Kännedomen om varandras uppdrag och arbetssätt är dock begränsad och det är sällan alla aktörer samlas samtidigt för att diskutera hur arbetet kan utvecklas. Det finns ett behov av att samverka. Samverkan behövs inte minst för att se till att klimat- och energifrågorna finns med på agendan, inte bara i arbetet med energi- och klimatstrategierna utan i allt utvecklingsarbete.

Vi kan också konstatera att arbetet med nästa strukturfondsprogram har inletts. I och med, bland annat, Parisavtalets ratificering inom EU menar de flesta bedömare att omställningen till en koldioxidsnål ekonomi kommer att få

en framträdande roll i de kommande programmen. Diskussionerna och analyserna i denna rapport kan användas som underlag i arbetet med att skriva de svenska programtexterna och kan därmed påverka länens möjligheter till stöd för genomförandet av främjandeprojekt efter 2020.

Flera olika aktörer på nationell och regional nivå har uppdrag eller ansvar för arbetet inom energi, klimat. Några av dessa är:

- Tillväxtverket
- Regionalt utvecklingsansvariga (Regioner/landsting)
- Länsstyrelserna
- Länsstyrelsernas nationella sakområdesnätverk inom energi och klimat, LEKS
- Länsstyrelsernas nationella sakområdesnätverk inom tillväxt, NHT21
- Energimyndigheten
- Energikontoren Sverige

1.2. Syfte och mål

Det främsta syftet med det presenterade arbetet är att stärka och utveckla samverkan mellan de aktörer som delar ansvaret för genomförandet av statens tillväxtpolitik inom området koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Resultaten är inte tänkta att användas för att uppdatera enskilda läns strategier utan ska stödja dialogen mellan olika aktörer samt bidra till att frågorna på ett bra sätt kan integreras i det dagliga arbetet i länet.

Förhoppningen är att insatsen ska leda till att flera projekt av hög kvalitet, inom insatsområdet koldioxidsnål ekonomi,

¹ Projektet genomfördes under 2017 och relaterar till det regleringsbrev som var aktuellt då. För 2018 gäller det att stödja arbetet med

strukturfondsprogrammen men man har inte särskilt pekat ut energi och klimat.

söker och får medel via regionala strukturfondsprogram.

Detta kräver ett bättre regionalt samarbete för att:

- identifiera viktiga insatsområden baserade på regionala utvecklingsstrategier (RUS) och energi- och klimatstrategier
- identifiera, informera och stödja de aktörer som har möjlighet att utveckla och driva projekt inom området

Checklistorna och planerna som tagits fram för integrering av energi- och klimatperspektivet i tillväxtarbetet presenteras i slutet av rapporten och kan även användas för att stödja dialogen mellan aktörerna både i genomförandet av Klimatklivs-investeringar och de regionala strukturfondsprogrammen inom insatsområdet koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

2. Aktiviteter och genomförande

För att samla så mycket information som möjligt och samtidigt främja den regionala dialogen och samverkan mellan aktörerna genomfördes ett antal dialogmöten runt om i Sverige. Mötena anordnades tillsammans med Tillväxtverket, som stod som värd i sina lokaler där det var möjligt, och de genomfördes i Gävle, Malmö, Göteborg, Örebro, Östersund och Luleå.

Deltagandet varierade mellan de olika mötena, men vid alla möten fanns minst en representant från Tillväxtverket, någon av regionerna och någon av länsstyrelserna närvarande. Den generella dagordningen var en inledande informationsdel där projektet presenterades. Vid några av mötena presenterades projektet Klimatsynk som är finansierat av det nationella programmet samt det regeringsuppdrag som Tillväxtverket har med att stötta de regionalt utvecklingsansvariga med att integrera miljö- och klimat i de regionala utvecklingsstrategierna. Ytterligare några presentationer hölls

om det regionala arbetet, finansieringsmöjligheter, med mera.

En efterföljande workshop med syfte att ta fram ett nuläge och en plan för fortsatt arbete hölls också. Under workshoppen diskuterades följande breda frågeställningar:

- Hur jobbar vi i de olika länen och regionerna?
- Hur får vi till fler och ännu bättre projekt?
- Vilka samordnings-/samverkansforum finns idag?
- Vilka framgångsfaktorer kan vi identifiera hittills? Vad fungerar bra?
- Vilka flaskhalsar ser vi? Vad fungerar mindre bra?
- Vad skulle kunna förbättras och hur?
- Vilka samordningsmöjligheter ser vi? Hur skulle vi kunna arbeta bättre/effektivare tillsammans?

Efter mötena sammanställdes anteckningar och det gavs möjlighet att ge återkoppling på anteckningarna. Därefter har erfarenheterna sammanställts i denna rapport och bifogad checklista. Resultaten som presenteras nedan är framförallt en sammanställning av de resonemang som fördes under dialogmötena.

3. Resultat

Det regionala arbetet med att integrera klimat- och miljö i tillväxtarbetet pågår runt om i landet. Det är svårt att ta fram en generell modell då det är väldigt stora skillnader mellan regionerna. Fokuset på dialogmötena var att diskutera kring hur projekten som söks från strukturfonderna kan bli fler och bättre, bland annat genom samverkan.

En del i arbetet har varit att ta fram en plan (bilaga 1) för hur länsstyrelserna kan stödja genomförandet av regionala strukturfondsprogram inom

insatsområde 4, ”Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer” och investeringar inom Klimatklivet. Planen lyfter nyckelfaktorer som anses viktiga för länsstyrelserna att tänka på och hantera i olika steg av processen. Exempelvis att främja samverkan genom att skapa bestående forum, att ta fram tydliga strategier som kan stötta prioriteringen av olika insatser, riktade informationsinsatser, att förenkla administrationen för sökanden och att arbeta för att säkerställa tillgången till offentlig medfinansiering.

En annan del av arbetet bestod av att göra en checklista (bilaga 2) för hur klimat- och energifrågorna kan integreras i utvecklings- och tillväxtarbetet.

3.1. Samverkan präglad av tillit och samförstånd

Det finns redan många olika samverkansforum där länsstyrelsen sitter med och i många fall också samordnar arbetet. Hur samverkan är organiserad ser olika ut i olika län och det måste få vara så utifrån de regionala förutsättningarna.

Klimatråd, eller liknande, där representanter från både näringsliv och den offentliga sektorn är representerade finns på flera håll och är ett viktigt forum för att skapa mandat och förankring för frågorna.

Utöver denna typ av samverkansorgan krävs också andra forum på olika nivåer. Det kan vara klokt att använda och om nödvändigt omstrukturera samverkansforum som redan finns istället för att skapa nya, men det måste bestämmas utifrån förutsättningarna i respektive programområde eller län.

Det är viktigt att samverkan präglas av tillit och samförstånd. För att skapa detta krävs att aktörerna träffas regelbundet och lär känna varandra och varandras uppdrag. För att detta ska fungera bör det finnas formella vägar och strukturer, vilka i sin tur kommer att leda till att det blir enklare att

diskutera och samverka även utanför mötesrummen. Samverkan leder dessutom ofta till kompetensutveckling vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för att göra rättvisa bedömningar av projekt och ansökningar.

Samverkan mellan länsstyrelserna och de större industriföretagen behöver utvecklas och i vissa fall stärkas. Industrins behov och intressen måste identifieras och beaktas så att de kan fortsätta fungera som en ekonomisk motor i regionerna. Detta skapar förutsättningar för underleverantörer att hitta incitament till klimatsmarta val och beteenden. Underleverantörerna är ofta små och medelstora företag och det är en av de primära målgrupperna för strukturfondsprogrammen.

Länsstyrelserna skulle kunna samverka med näringslivskontor och handelskammare för att främja näringslivets hållbarhetsarbete och därigenom hitta gemensamma beröringspunkter för små och medelstora företag. På de länsstyrelser där energi- och klimatsamordningen är organisatoriskt knuten till näringsliv och näringslivsutveckling verkar det finnas en större vana av nära och utvecklande kontakt med företagen.

Samverkan ska präglas av tillit och samförstånd. För att skapa det krävs det att aktörerna träffas regelbundet och lär känna varandra och varandras uppdrag.

3.2. Strategier och handlingsplaner

Ett aktivt och strukturerat strategiarbete med tillhörande handlingsplaner är en förutsättning för att nå ett gemensamt mål. Även här krävs naturligtvis samverkan men hur den organiseras och formaliseras kan se olika ut. Under 2017 pågick ett arbete med att integrera miljö, klimat och energi i de regionala utvecklingsstrategierna. Ansvar för arbetet ligger hos regionalt utvecklingsansvariga och uppdraget fortsätter även under 2018.

Länsstyrelserna hade ett uppdrag under 2017 att samverka och stödja arbetet. I regleringsbrevet 2018 har länsstyrelserna fått i uppdrag att ta fram nya regionala energi- och klimatstrategier². Om man arbetar smart då man tar fram respektive strategi kommer arbetet att ha synergieffekter så som nya projektidéer och samarbetsmöjligheter. Det vore fördelaktigt om det i detta arbete går att utgå ifrån scenarier istället för från tillväxtprognoser och historik. Det kan exempelvis ske genom att rapporter och utredningar som tagits fram inom arbetet med regionala utvecklingsstrategier eller i andra sammanhang används som underlag i annat strategiarbete, till exempel för energi- och klimatstrategier.

Bred förankring i näringslivet är en viktig framgångsfaktor i strategiarbetet

Vad som visat sig framgångsrikt i alla former av strategiarbete är en tydlig förankring i näringslivet, gärna med så olika företag som möjligt eftersom bredd har visat sig vara positivt. I län med många kommuner tvingas kommunerna att samverka mer strukturerat och man får en bredd på grund av olikheter kommunerna emellan. Detsamma gäller strukturfondsområdena, om det är många län inom samma strukturområde krävs en bredd i programskrivningen som gör det lättare att hitta lämpliga projekt. Det är viktigt att samarbetet och förankringen sker tidigt och med bredd och djup i dialogen. Ett tydligt ägarperspektiv med helhetsgrepp bör finnas vilket också säkerställs genom en tydlig strategi. Det kan t.ex. innebära att man har ett övergripande mål att minska energianvändningen i byggnader och bostäder i en kommun, trots att ett kommunalt bolag tjänar sina pengar på att sälja energi för uppvärmning.

Fokus under de dialogmöten som genomförts har varit att diskutera kring insatsområde 4 och hur projekten där kan bli fler och bättre bland annat genom samverkan. Klimatsynk är ett projekt inom det nationella regionalfondsprogrammet som samlar projekt och aktörer inom insatsområde 4 för alla programområden inom de regionala strukturfondsprogrammet. Detta sker genom bl.a. konferenser och nyhetsbrev och är ett sätt att informera andra om vad som pågår inom området runt om i landet. Ett problem som dock lyfts i många av strukturfondsområdena är avsaknaden av projektidéer utöver det man redan gjort eller gör. Det är svårt att hitta inspiration till nya projekt genom att titta på vad som händer i andra områden än sitt eget, eftersom de flesta gör liknande saker. Det finns sannolikt många idéer och uppslag runt om i landet, men de är svåra att fånga upp och konkretisera.

Marknadsföring och informationsinsatser krävs därför för att nå ut med möjligheterna inom temaområdet. Inom Klimatklivet har många länsstyrelser arbetat med uppsökande verksamhet för att uppmuntra företag och organisationer att genomföra investeringar som skulle ge god klimatnytta men som inte varit ekonomiskt möjliga utan stöd. Det skulle kunna vara en möjlighet att då även inkludera information om strukturfonderna och möjligheterna att hitta finansieringslösningar där olika stödtyper samordnas. Ett exempel är projektet ”Stolpe in för stad och land” där investeringskostnaderna finansieras genom Klimatklivet, medan de mjuka frågorna har strukturfondsfinansiering. Att informera om vilka åtgärder som behöver göras i relation till hur stora de regionala utsläppen är och hur de regionala målen ser ut kan vara ett sätt att inspirera till nya projektuppslag och samarbetsmöjligheter.

² Detta var inte fastställt när projektet genomfördes, men då rapporten omarbetats

sedan regleringsbrevet för 2018 kom har detta berörts i rapportens slutversion.

Att fastställa vad som är ett bra projekt är inte alltid enkelt. Vissa strukturområden har flera hårda indikatorer t.ex. CO₂- eller energibesparing, medan andra inte har några alls. Det kan dock vara problematiskt att kräva kvantifiering av nyttorna med ett projekt redan i ansökningsfasen, eftersom det riskerar att bra projektidéer förkastas. Det är en svår balansgång då en alltför hård styrning mot indikatorer blir byråkratisk och oflexibel, medan en alltför otydlig styrning kan innebära att för många projekt av för låg kvalitet passerar beslutsprocessen till ett beviljande. Därför måste projektens koppling till aktuella strategier, d.v.s. klimat- och energistrategier vilka i sin tur är kopplade till RUS, säkerställas. Utan uppdaterade och aktuella strategier finns risk för alltför många ad-hoc-ansökningar. Ett visst mått av sådana kan vara uppfriskande eftersom de kan bidra med nya infallsvinklar och perspektiv, men en alltför stor andel ökar risken att programmet inte leder till strukturella förändringar då företag och organisationer brinner för en sakfråga och inte nödvändigtvis känner ett strukturellt ansvar.

Ett tidigt projektplaneringsmöte mellan Tillväxtverket och projektsökande är ett sätt att förbättra ansökningar och kvalitetssäkra projekten. Detta görs i hög utsträckning och uppges vara en framgångsfaktor. Det kan också vara något att lära av för arbetet med t.ex. Klimatklivet eller andra finansieringsstöd. Goda relationer mellan regionalt tillväxtansvariga, Tillväxtverket och energi- och klimatsamordnarna där energi- och klimatsamordnarna samt andra kompetenser bjuds in att komma med eventuella synpunkter tidigt i projektbedömningen ökar chansen för bättre projektkvalitet.

En koppling mellan aktuella strategier och respektive programområde bör ha gjorts vid programskrivningen, men det kan finnas organisatoriska förändringar i form av regionbildningar eller annat

som kan ha skett efter programskrivningen. Dessutom upplever vissa län att man trots att man fått möjlighet att delta och ge respons på programskrivningarna, fått tillbaka dokument som inte stämt överens med de utmaningar som identifierats. Detta förklaras med hänvisning till EU-regler och statsstödsregler. Problematiken med just snedvridning av konkurrens mellan företag p.g.a. statsstöd uppges vara ett av de största hindret för att kunna nyttja fondens pengar.

3.3. Finansiering och administrativ tröskel

Medfinansieringen inom strukturprogrammet upplevs vara en tröskel. Det är låg täckning för overhead-kostnader jämfört med andra finansieringsmöjligheter och det krävs 50 % medfinansiering. I kombination med att det krävs relativt omfattande ansökningsarbete och mycket administrativt arbete i projekten upplever vissa projektorganisationer att man går med förlust på projekten. Att den administrativa tröskeln i strukturfondsprogrammet kan upplevas hög innebär å andra sidan en inbyggd utsällande effekt för att säkerställa att de projekt som beviljas verkligen har kapacitet att genomföra projekten i sin helhet.

Tillväxtverket kräver att medfinansieringen ska vara klar redan när projektansökan lämnas in. Vissa större kommuner och energikontor har egen medfinansiering vilket innebär att de inte upplever detta problematiskt till skillnad från små kommuner, vissa andra energikontor och intresseorganisationer som inte har några egna medel. På vissa ställen har det varit krångligt och ovisst med medfinansiering från 1:1-medel, framförallt eftersom ansökningsperioderna för de olika utlysningarna inte är tidsmässigt synkroniserade. Att först bli beviljade medel från regionen och sedan vänta på Tillväxtverkets hantering innebär att regionens 1:1-medel låses upp under

Tillväxtverkets handläggningstid. Vid ett avslag från Tillväxtverket blir detta särskilt problematiskt då pengarna hade kunnat göra nytta i andra projekt.

Under beredningen av ansökningarna sker en del samverkan på handläggarnivå för att säkerställa projektens koppling till programskrivningen och regionala utvecklingsstrategier. Tyvärr saknas en liknande samordning i det strukturfondspartnerskap som sedan ska fatta beslut i ärendet. Genom att synkronisera utlysningarna och öka samverkan på alla nivåer hade man kunnat lösa en del av de problem som idag finns.

Genom synkroniserade utlysningar och samverkan i alla led från handläggning till beslut kan problemen minskas

Det samma gäller för andra utlysningar som exempelvis Klimatklivet. Det finns några projekt där strukturfondens medel har kombinerats med investeringar (antingen finansierade via Klimatklivet eller med egna medel) och det verkar vara en framkomlig väg för att stänga gapet mellan dagens utsläpp och våra klimatmål. Även i dessa fall är det önskvärt att synkronisera utlysningstillfällena så att det går att samordna ansökningarna utan byråkratisk tidsfördröjning.

I programområden med en större och en mindre region, till exempel Västra Götaland och Halland i Västsverige, skulle den stora regionen kanske kunna tänka sig att medfinansiera delar av projekt som gynnar den egna regionen även om projektdeltagarna inte finns i regionen. Alternativet skulle annars innebära onödiga käppar i hjulet på omställningen till en koldioxidsnål ekonomi, vilket skulle uppfattas som byråkratiska hinder av näringsliv och andra aktörer. Om regionen ser att projektet skulle ge nytta åt medborgarna kan man tänka sig att stötta projekt som genomförs i ett angränsande län, särskilt

då arbetspendling och andra gemensamma intressen ofta finns mellan länen. Återigen, en samverkan som bygger på tillit och samförstånd och grundar sig på en strategi och gemensamma mål ger goda förutsättningar för att lösa problem.

Stora projekt kräver mycket medfinansiering och inför nästa programperiod krävs det att det finns tillräckligt stora medel med svensk finansiering från exempelvis regioner och myndigheter.

Det är bra med privat medfinansiering genom exempelvis företagsavgifter eller naturabidrag men det är svårt att få till eftersom statsstödsreglerna innebär att företagets konkurrenskraft inte får snedvridas. Detta begränsar företagets möjligheter att delta i projekten, eftersom de inte får fördelas av projekten men samtidigt inte kan förväntas delta i något de inte har någon nytta av. Det blir särskilt tydligt i vissa län där det endast finns ett fåtal aktörer exempelvis inom byggbranschen. Att pengarna från strukturfonderna betalas ut i efterskott är också problematiskt eftersom många små och medelstora företag och organisationer har låg likviditet och inte kan ligga ute med pengarna.

Många av de åtgärder som skulle innebära stora klimat- och energivinster är rena investeringar och det kan argumenteras för att det behövs fler konkreta insatser för företagen så som testbäddar, ramprojekt med företagsstöd, direkt stöd till företag, etc. Detta kan förverkligas genom statens investeringsstöd i form av Klimatklivet, stadsmiljöavtal, solceller eller liknande. För små och medelstora företag finns utöver investeringsstöd även många olika stöd för information, samverkan och nätverkande genom europeiska regionala utvecklingsfonden, Interreg-programmen, Energimyndigheten samt privata aktörer som riskkapital och investeringslån. Det finns risk för att små och medelstora företag och organisationer upplever en

bidragsdjungel som är svår att navigera sig fram i.

Det har visat sig, under bland annat arbetet med Klimatklivet, att uppsökande verksamhet är att föredra framför workshops och seminarier för att sprida information till företag och organisationer. Här bör de olika aktörerna samarbeta och hjälpa varandra att sprida varandras budskap. Det är viktigt att alla aktörer drar åt samma håll och ser till effekterna av de samlade satsningarna.

Ett ökat söktryck med genomtänkta ansökningar till Klimatklivet bör kunna skapas genom att rikta sig särskilt till de aktörer som gjort energikartläggningar och därmed nått en viss mognad gällande systematiskt energieffektiviseringsarbete. Det finns flera projekt inom det nationella programmet (som exempelvis Incitament för energieffektivisering, Nätverk för energieffektivisering, Regionala Noder) som arbetar med att öka den generella energieffektiviseringsgraden och antalet energikartläggningar i företagen.

Ett ytterligare genomslag kan troligen väntas om information om Klimatklivet sprids via fler kanaler såsom näringslivsutvecklare, IUC, Almi och andra investeringsaktörer som redan har upparbetade kontakter med små och medelstora företag. Det är därför viktigt att länsstyrelsen i sitt uppdrag att främja och leda arbetet med energi- och klimatfrågan samarbetar och skapar goda relationer med dem.

Ett projekt har en tydlig början och slut och resultaten måste sedan implementeras i den dagliga verksamheten. För att projektet ska kunna bidra till strukturella förändringar måste det finnas ett tydligt definierat behov och en riktning att styra mot. Här kan exempelvis förstudier vara en nyckelfaktor för att lyfta kvaliteten på projekten. I en förstudie, med enklare och mindre omfattande administration, kan behov och potential bedömas för att

sedan ligga till grund för ett fullskaligt projekt.

3.4. Projektägare – traditioner och invanda mönster

Det är svårt att hitta projektägare som kan driva projekt inom strukturfondsprogrammets insatsområde 4. Det finns ett antal aktörer på området, men det är svårt att engagera nya och de som är etablerade är fullbelagda. Ett av de största problemen verkar vara en rädsla för växtvärk hos aktörerna då projektformen i sig är problematisk. EU:s långtidsbudget är inte fastställd och det är oklart hur strukturprogrammen kommer att se ut efter 2020 vilket innebär att man inte vill låsa fast sig i en stor organisation som man riskerar att inte kunna finansiera.

Som tidigare nämnts krävs en viss vana för att söka och driva projekt inom strukturfonderna. Några som är vana att söka projekt är till exempel forskningsutövare. Vissa strukturfondsområden har forskning- och utveckling inom insatsområde 4, men andra har valt att lägga all forskning, även den med klimat- och energirelevans inom forskning och teknisk utveckling eftersom det är där man av tradition söker forskningsmedel. Många universitet och högskolor uppger att de inte har tillräckligt stor organisation för att driva stora projekt inom insatsområde 4 då det inte ligger inom deras profilering. Samtidigt är klimat- och energifrågan en väldigt bred fråga som kan och ska integreras i alla sektorer. De strukturella utmaningar som finns för att nå en koldioxidsnål ekonomi behöver hanteras även av dem som traditionellt sett inte arbetar med klimat- och energifrågan. Intresseorganisationer inom andra områden än energi och klimat skulle därför med fördel kunna fungera som projektledare.

Intresseorganisationer inom andra områden än energi och klimat skulle i större utsträckning med fördel kunna fungera som projektledare. Eller varför inte sociala företag?

Andra vanliga projektaktörer är Science Parks, energikontor och större kommuner. Små kommuner sitter ofta med bra idéer och eldsjälarna, men om eldsjälarna bränner ut sig eller byter jobb försvinner även projekten. En lösning skulle kunna vara att länsstyrelsen eller regionerna, kanske genom energikontoren, agerar projektledare medan kommuner och små och medelstora företag deltar i projektet. Det finns dock nackdelar med ett sådant upplägg eftersom ägandeskapet över resultaten hamnar längre från de som ska förvalta projektet. Länsstyrelserna skulle också kunna vara en större spelare, t.ex. genom så kallade ramprojekt där det är möjligt. Stora kommuner skulle kanske kunna vara intresserade av att ta ett större strukturellt ansvar och göra större insatser för att gynna även sina grannkommuner. Ett projekt liknande "Coacher för Energi och Klimat" som finansieras av det nationella regionalfondsprogrammet skulle kunna stödja energi- och klimatstrategier eller motsvarande i små kommuner. En större kommun i länet, kommunalförbund, energikontor eller länsstyrelsen skulle kunna vara projektägare för ett sådant projekt i respektive programområde.

Det kan finnas behov av att tydliggöra de olika aktörernas roller i vissa av programområdena, då samma aktörer kan ha olika funktion. Länsstyrelsens samordnare är till stor del projektfinansierade och ska samtidigt främja och leda energi- och klimatarbetet i länen, vilket betyder att de både kan vara projektägare, -deltagare eller främjare av andras projekt. Länsstyrelsens roll som genomförandepart i projekten

identifieras vid flera av dialogmötena och det har uttryckts önskvärt om fler länsstyrelser kunde genomföra ramprojekt. Det är dock, beroende av hur programmen är skrivna, inte möjligt inom alla programområden.

Genom att kommunicera gapet mellan nuläget och vad som behöver göras för att klara övergången till en koldioxidsnål ekonomi i kombination med finansieringsmöjligheter i de olika programmen och stöden borde flera högkvalitativa projekt kunna skapas. Ett sådant informationspaket kan riktas till dem som inte har hittat till insatsområde 4, t.ex. intresseorganisationer och projektorganisationer som traditionellt sett arbetar inom andra områden.

4. Slutsatser och rekommendationer

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att projektet i sig har haft positiva effekter i och med att de olika aktörerna har träffats och diskuterat gemensamma frågor och utbytt erfarenheter. Slutsatserna finns sammanställda i planer och checklistor

Bilaga 1: Plan för hur länsstyrelserna kan stödja genomförandet av regionala strukturfondsprogram och investeringar inom Klimatklivet

- Samverkan med övriga aktörer, exempelvis genom klimatråd och andra organiserade samverkansytor. Samverkan kan och bör ske i olika delar av organisationen, både på handläggare- och ledningsnivå gärna med en person som finns med i flera led och säkerställer att information och arbete förs mellan stuprören.
- Tydliga strategier (RUS, Regionala energi- och klimatstrategier) som tas fram i nära samarbete mellan regionalt utvecklingsansvariga, länsstyrelsen och det regionala näringslivet.
- Riktade informationsinsatser gärna genom uppsökande verksamhet genomförs för att informera om de möjligheter som finns både gällande investeringsstöd och strukturella förändringar. Detta kan ske inom ramen för Klimatklivet och Lokal och regional kapacitetsutveckling, men också inom de projekt som genomförs inom regionalfondsprogrammet (Incitament för energieffektivisering, Nätverk för energieffektivisering m.fl.).
- Söka ramprojekt där det är möjligt
- Hjälpa till att hitta medfinansiering genom att förmedla kontakter under nuvarande period.
- Verka för att säkerställa nationell medfinansiering för kommande period.
- Verka för en förenklad administration inför nästa programperiod.
- Främja övergången till en koldioxidsnål ekonomi genom att initiera samverkansprojekt inom regionalfonden.
- Att inför kommande strukturfondsprogram hjälpa till att ta fram indikatorer för projekt- och programmet.
- Verka för synkroniserade utlysningar mellan de olika stödformerna (klimatklivet, regionalfonderna, 1:1-anslag m.m.).

Bilaga 2: Checklista för integrering av klimat- och energifrågorna i utvecklings- och tillväxtarbetet.

	Finns klimatråd med representanter från regionala näringslivet?
	Finns förutsättningar för samverkan kring energi- och klimatfrågor på handläggarnivå?
	Finns ett tvärsektorieellt forum som kan fungera för handläggarberedning vid projektbedömning?
	Finns en funktion för att förmedla information mellan stuprör i den egna organisationen?
	Har länsstyrelsen möjlighet att driva ramprojekt?
	Finns det möjlighet till riktade informationsinsatser och uppsökande verksamhet?
	Tillämpas tidiga projekttidémöten?
	Hur hanteras små kommuner i länet?
	Kan strategiarbetet göras genom scenarioanalys utifrån klimatmålen snarare än genom historiska analyser?
	Främjas samverkan mellan näringslivets större och mindre företag för att säkerställa att alla drar åt samma håll?
	Finns medfinansieringsmöjligheter (regionala och privata)?

Ladda ner rapporten här: www.lansstyrelsen.se/energi